

Posudek na rigorózní práci Mgr. Natálie Kempa Filipcové
na téma
„Domácí násilí v České republice a v Polsku – komparativní studie“

Domácí násilí je závažným společenským fenoménem, který je v České republice předmětem hlubší pozornosti odborné veřejnosti teprve od konce devadesátých let. K ochraně před domácím násilím a k účinnému předcházení tomuto negativnímu jevu je využívána řada preventivních aktivit, k nimž patří i nástroje trestněprávní. Se zřetelem k dynamickému vývoji ochrany před domácím násilím na mezinárodní úrovni má nemalý význam přezkoumání odpovídajících tuzemských trestněprávních nástrojů s přihlédnutím k mezinárodním dokumentům a zahraničním právním úpravám. V současnosti vyvolala bouřlivé diskuse v České republice Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí a možné důsledky její ratifikace pro tradičně chápané společenské hodnoty, zejména pro pojetí rodiny, postavení žen ve společnosti aj. Vzhledem k tomu, že v Polsku přes proběhlé diskuse podobného charakteru již k ratifikaci této úmluvy došlo, je užitečné přezkoumat, zda úmluva významně ovlivnila tamní trestněprávní ochranu těchto hodnot. Pojednání o pojetí domácího násilí a trestněprávních institucích, sloužících k potírání tohoto jevu v obou zemích, je tedy velmi aktuální.

Zpracování tématu vyžaduje interdisciplinární přístup. Základním předpokladem pro provedení komplexní analýzy dané problematiky je patřičná orientace v odpovídajících kriminologických, viktimologických a psychologických otázkách. Zkoumání právní stránky problematiky pak vyžaduje důkladnou znalost trestněprávní materie, ale i souvisejících otázek patřících do jiných právních odvětví, zejména do práva občanského a správního. Provedení důkladné komparativní studie klade nároky na hlubší znalost odpovídající zahraniční právní úpravy a v důsledku toho i na náležitou jazykovou vybavenost autorky. Při kvalifikovaném hodnocení obou právních úprav je nutno přihlížet k aktuálním mezinárodním dokumentům, vztahujícím se k problematice domácího násilí. Je namístě konstatovat, že autorka všechny výše naznačené přístupy ve své práci v odpovídající míře využila.

Práce je rozsáhlá, čítá 131 stran textu, k němuž je připojen seznam použitých zkratk a osmnáctistránkový seznam literatury a dalších použitých pramenů. Výklad je rozvržen do čtyř kapitol, doplněných úvodem a závěrem. Jednotlivé kapitoly jsou vnitřně podrobně členěny, což zvyšuje přehlednost textu a usnadňuje orientaci v práci.

Hlavním cílem práce (viz str. 6) je provést srovnání trestněprávní úpravy problematiky domácího násilí v České republice a v Polsku a současně hledat odpověď na otázku, ve kterých směrech by se mohly obě právní úpravy vzájemně inspirovat; v návaznosti na tato zjištění pak navrhnout možné změny české právní úpravy, které by mohly přispět k efektivnější ochraně před domácím násilím. Autorkou zvolené zaměření práce odpovídá celospolečenskému zájmu na hledání účinných forem právní ochrany před domácím násilím.

Po metodologické stránce práce vychází ze studia širokého okruhu české a polské odborné literatury, četné judikatury obou zemí a aktuálních internetových zdrojů. Ocenění zaslouží zejména autorčina práce s celou řadou polských pramenů, díky které se autorce podařilo zasadit rozbor polské právní úpravy do širšího společenského kontextu.

Práce má vhodně zvolenou systematiku, odpovídající jejímu obsahovému zaměření. První kapitola je nejprve věnována zevrubnému vymezení pojmu domácího násilí, jeho znaků a jeho konkrétních forem. Následně je v ní pozornost zaměřena na otázku vnímání domácího násilí ve společnosti, v rámci níž se autorka zamýšlí nad historickými kořeny domácího násilí, vypočítává přetrvávající mýty o tomto jevu ve společnosti a prezentuje a srovnává výsledky průzkumů veřejného mínění uskutečněných v České republice a v Polsku. Druhá kapitola se zabývá osobou pachatele a oběti domácího násilí. Vedle jejich základní kriminologické charakteristiky jsou v ní pojmenovány problémy nejzranitelnějších skupin obětí včetně dopadů domácího násilí na jejich psychický život. Těžiště práce je ve třetí kapitole, v níž jsou podrobně rozebrány a vzájemně srovnávány nejdůležitější trestné činy aplikované na případy domácího násilí v obou zemích. Autorka v ní rozebírá rozdílná pojetí skutkových podstat těchto trestných činů a všímá si i odlišností v sankčním postihu. Stranou její pozornosti nezůstává ani právní úprava souvisejících přestupků v obou zemích. Čtvrtá kapitola obsahuje výklad o vybraných procesních aspektech občanského, trestního a policejního práva. Autorka v ní plasticky ukazuje výrazně odlišný procesní přístup k řešení problematiky domácího násilí v obou zemích. V závěru práce autorka shrnuje hlavní myšlenky své práce a formuluje některá doporučení ke zdokonalení české trestněprávní úpravy ve zkoumané oblasti.

Práce je zdařilým zpracováním dané problematiky. Výklad přináší zajímavé poznatky o nejvýznamnějších nástrojích polského trestního práva sloužících k ochraně před domácím násilím, z nichž některé by se mohly stát inspirací pro českého zákonodárce. Za zamyšlení

nepochybně stojí např. autorčin podnět vycházející z polské právní úpravy na rozšíření dopadu trestného činu podle § 199 TZ i na ochranu osob, které nežijí s pachatelem ve společném obydlí (viz str. 65 a 127) nebo její doporučení zrušit požadavek souhlasu poškozeného s trestním stíháním pro trestný čin znásilnění, pokud je pachatelem manžel, partner nebo druh poškozeného (viz str. 94 a 129). Bez zajímavosti není ani autorčino pojednání o skutkových podstatách trestných činů, které nemají v české trestním právu svůj protějšek (viz str. 84 a 89). Za následovníhodný je možno spolu s autorkou považovat instrument polského policejního práva nesoucí název Modrá karta, který slouží ke sjednocení postupu všech institucí pomáhajících obětem domácího násilí (viz str. 123 a násl.).

Autorce lze vytknout jen drobné nepřesnosti, které mají svůj původ v přehlédnutí písarských pochybení (viz např. použití slova bezradnost namísto slova bezbrannost na str. 94 aj.).

Hodnocení uzavírám konstatováním, že posuzovaná práce odpovídá požadavkům kladeným na práce rigorózní. Jednoznačně ji proto doporučuji k obhajobě.

Při obhajobě by se autorka mohla vyjádřit k otázce legální definice domácího násilí a jejímu řešení v polském právu.

JUDr. Marie Vanduchová, CSc.

V Praze dne 19. 11. 2019